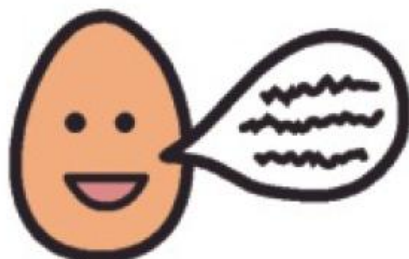

Chcę coś powiedzieć

**„CHCĘ COŚ POWIEDZIEĆ” PROGRAM ZAJEĆ DLA DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ
UMYSŁOWĄ W STOPNIU UMIARKOWANYM, ZNACZNYM I GŁĘBOKIM, AUTYZMEM
ORAZ SPRZEŻENIAMI ZAPROPONOWANY DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMOWEJ
INNOWACJI PEDAGOGICZNEJ W OŚRODKU REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZYM
PRZY ZPSWR W CIESZYNIE**

Opracowały:

**mgr Marzena Żegnałek
mgr Barbara Wróbel**

***ŻEBY STAŁO SIĘ COŚ MOŻLIWE, TRZEBA STAŁE,
OD NOWA PRACOWAĆ NAD NIEMOŻLIWYM.***

Hermann Hesse

WSTĘP

Spółeczeństwa na całym świecie boją się odmiennosci ludzkiej. Zbyt często lęk ten prowadzi do uprzedzenia i dyskryminacji. Wyzwaniem dla nas jest porozumieć się z naszymi wychowankami metodami alternatywnymi – poprzez wzięcie udziału w grach „rozmowach bez słów” i posiadanie wspólnej tajemnicy.

Misją ISAAC (Międzynarodowego Stowarzyszenia Komunikacji Wspierającej i Alternatywnej) jest doskonalenie metod porozumiewania się i poprzez to podnoszenie jakości życia osób z ciężkimi zaburzeniami mowy. Ucząc dzieci radosnej zabawy i rozmowy, pomagamy w wypełnianiu tej misji i zmniejszeniu poczucia osamotnienia, frustracji, izolacji, jakiego dzieci niepełnosprawne często doświadczają. Zaakceptowanie nowego podejścia do alternatywnych sposobów porozumiewania się i nawiązywania przyjaźni, jest drogą na której można przełamać bariery jakie wciąż obserwujemy w nas samych i społeczeństwie. Ideą wiodącą przedstawionej innowacji jest głębokie przekonanie, że każde dziecko ma potrzebę oraz umiejętność komunikowania się, które można rozwijać, co stanowi punkt wyjścia do dalszego działania.

Komunikacja jest kluczem do poznawania siebie i otaczającej rzeczywistości, do umysłowego uporządkowania świata poprzez nazywanie przedmiotów, zjawisk, zdarzeń, określanie ich cech i relacji zachodzących między nimi. Gdy dziecko nie mówi, nie znaczy, że nie ma nam nic do powiedzenia.

Niekiedy nie zna skutecznego sposobu na podjęcie dialogu, a sama znajomość (rozumienie) języka nie wystarczy do skutecznej komunikacji. Dziecko musi więc chcieć, znać sposób, mieć o czym, ale i mieć okazje do przekazywania innym swoich potrzeb, wrażeń, uczuć i emocji.

Potrzeba komunikowania się z otoczeniem to bez wątpienia najważniejsza potrzeba psychiczna każdego człowieka. A zatem, gdy mowa jest poważnie zaburzona warto dziecku pomóc stosując adekwatnie do jego potrzeb wspomagające lub alternatywne sposoby porozumiewania.

Dziecko niemówiące próbuje tworzyć własny system porozumiewania się z otoczeniem.

Próbuje na miarę swoich możliwości. Czasami nie próbuje wcale (lub raczej – dawno już zaniechało wczesnych prób), gdyż nie wie, że inicjatywa nawiązywania kontaktów może należeć do niego. Dzieci niemówiące upośledzone umysłowo często nadają w naszym kierunku sygnały, które w ich rozumieniu mogą sprowokować nasze reakcje, nasze skupienie uwagi na dziecku. Zakładając, że każde dziecko, a więc i niemówiące, znacznie upośledzone umysłowo ma prawo do efektywnego korzystania z nauki komunikowania się my, jako ich nauczyciele, stajemy przed problemem wyboru optymalnego dla nich systemu komunikacji alternatywnej.

Powstały program dotyczy komunikacji alternatywnej – PCS oraz zestaw gestów MAKATON.

ZASIĘG INNOWACJI

Uczniowie grupy rewalidacyjno – wychowawczej oraz edukacyjno – terapeutycznej.

ADRESACI INNOWACJI

Innowacja adresowana jest do dzieci z dwóch grup uczęszczających do Ośrodka Rewalidacyjno – Wychowawczego. Tematyka zajęć oraz treści zawarte w innowacji dostosowane będą do możliwości rozwojowych dzieci. Realizacja tematyki odbywać się będzie w okresie luty 2017 – czerwiec 2017 podczas zajęć dydaktycznych.

MIEJSCE WDRAŻANIA

Zespół Placówek Szkolno - Wychowawczo - Rewalidacyjnych w Cieszynie.

Założonym celem głównym innowacji jest kształtowanie sposobu komunikowania się z otoczeniem na poziomie odpowiadającym indywidualnym możliwościom uczestnika zajęć.

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. Program jest adaptacją graficzną systemu komunikacji alternatywnej – PSC z wykorzystaniem programu MÓWIK oraz zestawu gestów MAKATON – dla potrzeb niemówiących uczniów w ORW przy ZRSWR w Cieszynie.
2. Program służy nauczaniu dziecka do nawiązywania kontaktu z osobami porozumiewającymi się za pomocą słów.
3. Będzie on realizowany podczas zajęć lekcyjnych.
4. Uczestnikami programu są: uczeń, nauczyciel-wychowawca.

CELE PROGRAMU

1. Dostarczenie użytkownikowi programu środka komunikacji wzbogacającego jego porozumiewanie się z otoczeniem.
2. Utworzenie dla użytkownika programu pomocy wizualnych pozwalających na lepsze „radzenie sobie” w różnych sytuacjach życiowych.
3. Zminimalizowanie tych zaburzeń zachowania, które do czasu wprowadzenia programu były jednym ze sposobów porozumiewania się.

TREŚCI PROGRAMU

1. Rozwijanie i integrowanie rozwoju ucznia w zakresie sfery poznawczej, społecznej i motorycznej jako warunku pojawiania się zachowań komunikacyjnych.
2. Rozbudzanie potrzeb komunikacyjnych.

3. Wyrażanie potrzeb za pomocą PCS-ów oraz systemu gestów MAKATON
4. Formułowanie za pomocą PCS-ów odpowiedzi na pytania osoby mówiącej.
5. Wypowiadanie się na temat z wykorzystaniem wybranego zestawu PCS-ów lub gestu MAKATON.
6. Uczestniczenie w rozmowie.

PRZYJĘTE W PROGRAMIE FORMY PRACY

Nauka posługiwania się obrazkami i gestami w swojej zasadniczej treści opiera się na rejestrze upodobań dziecka. Wychowawca na bieżąco tworzy plan pracy z dzieckiem, dostosowując go do jego indywidualnych potrzeb i możliwości. Plan obejmuje następujące formy pracy i tematykę:

- wypowiadanie się ucznia podczas rutynowych zajęć szkolnych, np. w kąciку porannym,
- określanie czasu i pogody na przygotowanej do tego celu tablicy,
- układanie i „odczytywanie” planu dnia, planu zajęć szkolnych,
- korzystanie z tablic wyborów określających np. jedzenie, czynności, przedmioty,
- wykorzystanie z tablic tematycznych w kontaktach z innymi osobami,
- „odczytywanie” planu czynności (np. na zajęciach praktycznych z techniki),
- uczestniczenie w „opowiadaniu” książek, bajek, zdarzeń, mówieniu wierszy przy pomocy symboli (PSC),
- wykorzystywanie tematycznych piosenek, wylizanek, zabaw paluszkowych.

REALIZACJA PROGRAMU

Nauczanie dziecka sposobu komunikowania się PCS oraz MAKATON odbywa się we współpracy wychowawcy i logopedy. Rozpoczyna się od stworzenia rejestru upodobań dziecka, uwzględniającego to, co pozwoli mu na osiągnięcie sukcesu.

CHARAKTERYSTYKA UCZNI

Dziecko, które jest gotowe do używania wspomagających sposobów porozumiewania się można scharakteryzować następująco:

- potrafi uczestniczyć w dialogu,
- zna swoją moc sprawczą,
- potrafi świadomie wybrać jeden spośród dwóch elementów,
- potrafi wskazać to, co wybrało,
- potrafi adekwatnie i konsekwentnie sygnalizować „tak” lub „nie”,
- rozumie język na poziomie co najmniej podstawowym i potrafi oznaczać elementy rzeczywistości oraz zastępować je symbolami,

- ma precyzyjne i ruchowe możliwości wystarczające do korzystania z gestów lub symboli graficznych.

Wprowadzając symbole PCS zachowujemy pewną kolejność (choć ta kolejność może ulec zmianie), a mianowicie:

- 1) wykorzystanie piktogramów do wyrażania „tak” i „nie”,
- 2) kształtowanie pojęcia „ja” przy pomocy piktogramów,
- 3) budowanie słownika dziecka poprzez wprowadzanie symboli rzeczy z najbliższego otoczenia, symboli nazw osób, symboli określających cechy przedmiotów, zjawisk, symboli,
- 4) uczuć i stanów, symboli odpowiadających określeniom czynności,
- 5) budowanie wyrażen i zdań,

Rejestrując przyswajane przez ucznia słowa (obrazy), będziemy tworzyć kolejne strony w Książce Komunikacyjnej (segregatorze) będące zestawami słów o charakterze słownika lub zestawami słów (obrazki) na określony temat (strony tematyczne). Liczba symboli wprowadzana u dziecka zależna będzie od jego umiejętności, potrzeb i wymagań. Do słownika będą włączane te wyrazy, które najlepiej odpowiadają potrzebom komunikacyjnym dziecka.

Jest to proces ciągły, gdyż zmieniają się u dziecka potrzeby, zdolności i wymagania.

Zapoznavanie dziecka ze słowami (symbolami oraz gestami) odbywa się poprzez wykonywanie następujących ćwiczeń:

- 1) dopasowywanie, czyli łączenie obrazka z konkretem,
- 2) dopasowywanie, czyli łączenie obrazka z ilustracją,
- 3) łączenie dwóch takich samych obrazków,

- 4) łączenie dwóch jednakowych obrazków, ale o różnych rozmiarach (duży i mały),
- 5) wybieranie spośród dwóch lub większej ilości PCSów konkretnego wymienionego przez nauczyciela PCSu,
- 6) ćwiczenie rozumienia znaczeń symboli poprzez tworzenie z obrazków prostych dobieganek kojarzeniowych (dobieranie przedmiotów pasujących do siebie ze względu na funkcję, przeznaczenie, segregację przedmiotów według grup i klas), pokazywanie gestem,
- 7) etykietując za pomocą PCSów oraz gestów słowa wprowadzanych piosenek tematycznych,
- 8) prowadzenie rozmowy z dzieckiem na określony temat; wybieranie „słów” spośród obrazków dotyczących tematu lub piktogramów dotyczących tematu i innych.

Najwłaściwszym sprawdzianem rozumienia przez ucznia znaczenia symboli i gestów jest ich używanie w naturalnych sytuacjach codziennego życia w szkole i w domu chociażby dla wyznaczenia mu zadań do wykonania, czy też uzyskiwania od niego odpowiedzi na pytania.

PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA

Wprowadzając program komunikacji alternatywnej przewiduje się, iż uczeń:

- będzie potrafił wyrazić swoje potrzeby, uczucia za pomocą obrazków lub gestów,
- zrozumie znaczenie słów z najbliższego otoczenia,
- sformułuje odpowiedzi za pomocą obrazków i gestów na pytania osoby mówiącej,
- wypowie się na określony temat za pomocą obrazków,
- nawiąże komunikację z otoczeniem.

EWALUACJA

Autorzy innowacji „Chcę coś powiedzieć” prowadzić będą systematyczną ewaluację (w formie kart obserwacji dziecka) od momentu przystąpienia do realizacji zajęć z zakresu edukacji medialnej. Zadaniem takiej ewaluacji będzie ulepszanie własnego programu poprzez zmiany w trakcie wdrażania.

Po zakończeniu realizacji programu przeprowadzona będzie ewaluacja podsumowująca. Pozwoli ona na sprawdzenie efektywności programu.

